

КАКО СЕ СЛОМИО МУЧКИ НАГИАД НА УЖИЦЕ

Само слога Србина спасава. Јединство читавог српског народа — то је основна ствар ако желимо да се ослободимо хитлеровског јарма. Тог нашег најубојитијег оружја — јединства — највише се плашио Хитлер, па је покушао преко изрода Недића, Љотића и њихових других јавних и тајних помагача да изазове раздор међу Србима, да изазове грађански рат, како бисмо се ми Срби клали између себе, док би он све своје снаге послао на Источни фронт.

Партизани су позвали читав народ, позвали су све поштене Србе без обзира на политичка уверења, позвали су све официре, све четнике да приђу Народноослободилачкој борби, јер само слога Србина спасава!

Партизани су кренули у шуме са пушком — две са прекраћеним карабинима. Издајнице српског народа повикали су: „Рано је!“, „Где ћете се ви голаћи борити с најачом војском на свету?“ Али, партизани, верни синови народа, слушали су глас самог народа, једини су схватили какав је лек потребан ојаћеном српском срцу после издаје од 6. априла. И уз помоћ народа нарастали су у крупне одреде који су поубијали на хиљаде Немаца, онемогућили Шваби, да изнесе и једно зрно пшенице, онемогућили окупатору да привири у села, да одведе иједног Србина, иако је у мају правно спискове свих војних обвезника.

Народ је листом кренуо у партизане и ускоро се наша герилска борба претвара у народни устанак. Јавља се и неки поштени четник, који се заједно са партизанима бори против окупатора. Али после пада првих градова јављају се разне војводе и војводице, разни команданти који су дотле викали: „Рано је!“ Они се прикључују уз партизане који су месецима крварили, улазе у градове, марширају победоносно, задригли од гибаница и прасића.

У те четнике увлачи се сав олош. Улазе отворени петоколонаши. Примера ради наводимо капетана Глишовића из села Гривца крај Крагујевца, који је примио наређење и плату од Недића, а уједно организовао четнике Драже Михаиловића и вршио убиства партизана — као доктора Лазара Мићуновића; примера ради наводимо случај у Милановцу: на три дана пре пада Милановца

жандарми су ухватили три партизанска курира, премлатили их кундацима и затим их предали Немцима на стрељање. А када је иао Милановац; ти жандарми — зликовци одлазе слободно на Равну Гору, јер су припадали четницима! Иста ствар са среским начелником и свим осталим петоколонашима из града.

Али највећи зулум се чинио у Ужичкој Пожези. Ту је одред под командом Игњатовића, Глишића и Маринковића, по наређењу с Равне Горе, напао Пожегу у којој су били партизани и отпочео пљачкање свега што је пролазило кроз град. -

Један од већих злочина тих зликоваца јесте заустављање пушака и муниције за партизана и четнике који су се борили с Немцима између Крагујевца и Милановца. Немци су у два маха покушали продор у Милановац, али су га на чувеном Рапај Брду партизани одбили, иако су Немци употребљавали тенкове, топове и „Штуке“. Напад је био једва одбијен. Исти је случај био с нападом преко Рудника.

Појачање је било неопходно. Кренула је једна група партизана да из Ужица, донесе пушке и за партизана и за четнике на том сектору. Али немачки шпијуни Игњатовић и компанија пуца-ли су на партизана при проласку кроз Пожегу и узели све оружје. Ускоро је наишла нова немачка офанзива на Милановац. Партизани и један део поштених четника давали су херојски отпор. Убили су и ранили преко 250 немачких војника, али сили се није могло одолети, оружја нисмо имали довољно.

А да је стигло оних 300 пушака никада не би непријатељ по-палио наш лепо Милановац, не би остало преко 1.000 душа на ки-ши без крова, без игде ичега. ,/

То је само један пример рада четника у Пожези. Они су вршили убиства. Тако су убили партизана Вучића Стамболића, а мртвом су чак скинули златне зубе. Поједине чланове народно-ослободилачких одбора држали су оковане у ланце недељама, све док партизани нису ослободили град.

И поред свих тих злочина партизани нису хтели да кидају с четницима. Само слога Србина спасава! Само издајник може да удари нож у леђа нашој светој ослободилачкој борби.

Зато су партизани прешли преко свих тих испада у Пожези и 26. октобра у Брајићима склопили споразум са командом четника с Равне Горе. По овом споразуму била је предвиђена заједничка сарадња у борби против непријатеља, заједничка подела плена, брига за обезбеђење становништва и читав низ одредаба које су омогућавале уску сарадњу и успешну борбу против непри-Јатеља.

То је било 26. октобра. Партизани су људи од речи и очеки-вал& су да ће господа официри с Равне Горе одржати своју офи-цирску реч. Партизани су одмах уступили Пожези 5.000 кг жита,

иако је Ужице било у несташици; предато је Равној Гори 500 пушака и 24.000 пушчаних метака!

А шта је учинила официрска клика с Равне Горе? У пролазу кроз Пожегу ухватили су команданта Првог шумадијског одреда, друга Милана Благојевића, хероја из рата у Шпанији, кога су четници премлатили, свезали и стрпали у камион и одвукли на Равну Гору.

То није било све. Још много мрачније ствари учинили су официри из штаба на Равној Гори: склопили су споразум с издајником Недићем да би ударили нож у леђа Народноослободилачкој борби. А споразум у Брајићима требало је да служи само као средство за успављивање партизана.

Да је споразум постојао не потврђује само чињеница да је извршен концентричан напад свих четничких снага из Ужица и околине на сам град, не потврђује само то што су четници по наређењу с Равне Горе напустили фронт код Краљева и Ваљева, већ то потврђују и сами сведоци.

Момчило Јовићевић дневничар, званичник из Ужичке Пожеге, заробљен је приликом покушаја четника да заузму Ужице, у борби код Трешњице. Тај младић је рекао на саслушању следеће:

„Код мог оца су често долазили Глишић, Игњатовић и Марковић. У среду или четвртак био је код нас иа ручку Игњатовић. Ја сам био у другој соби и чуо сам кад је Игњатовић рекао:

— Дража је склопио споразум са Недићем!

— Је ли оигурно? питао је мој отац.

— Сигурно! одговорио је Игњатовић.

Игњатовић је даље испричао да ће Недић послати оружје и одело авионима из Београда, јер су партизани пресекли све путеве”.

Један други заробљеник, официр, не знајући садржину Јовићевићевог саслушања изјављује:

Крајем октобра, мислим после 25-ог, добили смо наређење да аеродром нарочито чувамо. Послата су знатна појачања.

Према исказима заробљених официра који су учествовали у нападу на Ужице, они су добшти наређење да у зору 2. новембра изврше напад на град,

Наређења за напад долазила су из Пожеге, а Пожега је цео напад припремала још од 27. октобра, дакле дан по потписивању споразума с партизанима, по наређењу из Равне Горе.

Један заробљени официр из Пожеге, на питање да ли је Равна Гора знала за напад на Ужице, одговорио је:

— Ми смо били стално у вези с Равном Гором. Ми смо били њен одред. Знам тачно да је Игњатовић уочи налада ишао на Равну Гору, а да је пре поласка питао пуковника Дражу Михаил^{ови}ћа, шта да ради, који му је одговорио:

„Равнај се према ситуацији. Ради како ти се чини најбоље!”

У војсци се зна шта значи овако наређење.

Штаб у Пожези врло је пажљивб израдио план за напад Ш Ужице. У град је требало ући истовремено с четири стране: од Пожеге, од Чајетине, од Карана и од Биоске. Са сваке стране требало је да буде 800 до 1.000 људи. Цео план је држан у највећој тајности.

Разбојнике је нарочито бринуло како ће народу слагати зашто иду на Ужице. Зато су измишљали различите поводе за мобилизацију. У Пожези су говорили мобилисаним сељацима да их воде у Вишеград против усташа, у једном селу крај Пожеге да воде сељаке на парад у Ужице, у Чајетини су говорили да иду на Краљево, а у Биосци да иду на Ваљево.

А као случајно све групе требало је да стигну у пет изјутра у Ужице — док партизани спавају.

Ево како је пропао план непријатеља:

Група из Пожеге била је најзверскија, зато што се у њој налазило 80 жандарма, већи број полицијских агената, као и професионалних криминалаца. Тој групи уочи поласка држали су говоре мајор Кораћ и Игњатовић. Али оба ова типа нису смела да кажу истину куда иду, јер су се бојали да мобилисани сељаци неће поћи на браћу партизане.

— То те се не тиче! На своје место!

И сами сељаци видели су куда их воде ови издајници, Неки су почели да беже, јер су приметили да иду у три колоне брдима, иако пут за Вишеград преко Ужица — води друмом! Капетан Глишић је вадио револвер и силом терао сељаке напред.

Партизани су дочекали четнике код Трешњице и после краће борбе разбили их. Затим је настало гоњење које се завршило ослобођењем Пожеге од пљачкаша.

Група с Чајетине требало је да опколи Ужице с јужне стране.

Група из Биоске, коју је организовао познати бандит, Стојадиновићева десна рука, Чеда Захарић, разбила се још уочи напада. О томе нам прича један сељак који је био мобилисан:

— Чим смо ми видели да се ту спрема напад на нашу браћу партизане, казали смо: „Е, нећете, господо!“ Кроз народ је прошла реч: „Воде нас на браћу“, и зачас смо се распршили.

Група која је требало да удари са севера од Карана извршила је пре напада тежак злочин: није хтела да пусти хлеб и муницију за партизане, који су се борили против Немаца код Ваљева.

(Из књиге „Историски архив КПЈ“, Београд, 1949).